

Θρησκευτικά μνημεία της Δράμας

Θρησκευτικά μνημεία της Δράμας

- ✓ Αγία Σοφία (Μπέη Τζαμί)
- ✓ Ταζιάρχες
- ✓ Εισόδια της Θεοτόκου Δράμας (παλαιά Μητρόπολη)
- ✓ Άγιος Νικόλαος / Εσκή Τζαμί
- ✓ Αγία Τριάδα / Κουρσούμ Τζαμί
- ✓ Σαντιρβάν Τζαμί
- ✓ Αράπ Τζαμί
- ✓ Αγία Βαρβάρα
- ✓ Άγιοι Ανάργυροι

Δράμα Απρίλιος 2022

Αγία Σοφία

(Μπέη Τζαμί)

Φωτογραφία: Μεσσίνης Δημήτρης

Ο ναός είναι το παλαιότερο σωζόμενο κτίσμα στη Δράμα. Κτίστηκε στο υψηλότερο μέρος της πόλης κατά τη διάρκεια του 10ου αιώνα. Η εκκλησία ήταν πιθανώς αφιερωμένη στη Θεοτόκο.

Ανεγέρθηκε επάνω στα ερείπια τρίκλιτης βασιλικής του 6ου αιώνα, που τα λείψανά της αποκαλύφθηκαν κατά τις εργασίες διαμόρφωσης του αύλειου χώρου.

Πρόκειται για τρουλαίο ναό με περίστω μεταβατικού τύπου. Ως προς την αρχιτεκτονική ο ναός προδίδει επιδράσεις από τα δύο σπουδαιότερα κέντρα της αυτοκρατορίας, τη Θεσσαλονίκη και την Κωνσταντινούπολη. Εμφανίζει ομοιότητες με εμβληματικά μνημεία της βυζαντινής ναοδομίας, όπως η Αγία Σοφία Θεσσαλονίκης και η Κοίμηση της Θεοτόκου στη Νίκαια της Βιθυνίας.

Μετά την κατάκτηση της πόλης από τους Οθωμανούς, και έως την Απελευθέρωση, το κτίσμα χρησιμοποιήθηκε ως τέμενος (πιθανότατα με την ονομασία Μπέη Τζαμί). Από την Απελευθέρωση ο ναός (ως Αγία Σοφία πλέον) αποδόθηκε εκ νέου στη χριστιανική λατρεία.

Σήμερα εκτελούνται εργασίες αποκατάστασης της αρχικής φάσης του ναού, με τη χρηματοδότηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Αγία Σοφία (Μπέη Τζαμί)

Οι φωτογραφίες παραχωρήθηκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δράμας

Βασική Βιβλιογραφία:

Α. Κουντουράς – Χ. Μπακιρτζής, «Η Αγία Σοφία Δράμας», *Α΄ Επιστημονική Συνάντηση. Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Δράμα 24-25 Νοεμβρίου 1989, Δράμα 1992, σ. 141-155.*

Στ. Δαδάκη, «Ο ναός της Αγίας Σοφίας Δράμας. Τα νέα ευρήματα», *Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο προς τιμήν του ομότιμου καθηγητή Γεωργίου Βελένη, Θεσσαλονίκη, Αμφιθέατρο Αρχαίας Αγοράς. 4-7 Οκτωβρίου 2017, Περιλήψεις ανακοινώσεων, Θεσσαλονίκη 2017, σ. 48-49.*

Ταξιάρχες

Το ναύδριο των Ταξιάρχων βρίσκεται εντός της βυζαντινής οχύρωσης και πολύ κοντά στην ανατολική πύλη.

Πρόκειται για μονόχωρο καμαροσκεπή αρχικά, και σήμερα ξυλόστεγο, ναό, η αρχική φάση του οποίου χρονολογείται στις αρχές του 14ου αιώνα, στην παλαιολόγεια δηλαδή περίοδο.

Ο ίδιος ο ναός, όσο και ο περιβάλλον του χώρος, αποτελούν υπαίθρια γλυπτοθήκη, με εκθέματα, κάποια από τα οποία μάλιστα ενεπίγραφα, να χρονολογούνται στη ρωμαϊκή περίοδο. Το μαρμάρινο τέμπλο του (όσα από τα αρχικά τμήματα του διατηρήθηκαν) χρονολογείται στον 11ο αιώνα.

Στους εσωτερικούς τοίχους διατηρούνται τοιχογραφίες, που αν και δεν σώζονται στην καλύτερη δυνατή κατάσταση, αποτελούν εξάισια δείγματα της παλαιολόγεια ζωγραφικής του πρώτου μισού του 14ου αιώνα. Ίσως μάλιστα αυτές οι τοιχογραφίες, με το εσχατολογικό τους περιεχόμενο, να δείχνουν πως αρχικά ο ναός χρησίμευσε ως ταφικό παρεκκλήσι.

Ταξιάρχες

Είναι πιθανόν ο ναός να αποτέλεσε το ταφικό παρεκκλήσι της αυτοκράτειρας Ειρήνης Παλαιολογίνας, που πέθανε στη Δράμα το 1317, στα χρόνια ανέγερσης του ναού, και ετάφη στη Δράμα. Ίσως ο καμαροσκέπαστος κτιστός τάφος, νοτίως και σε επαφή με την εκκλησία να είναι ο δικός της τάφος.

Ο ναός είχε υποστεί πολλές ανακατασκευές (1861-1892). Εργασίες συντήρησης του ναού των Ταξιάρχων πραγματοποιήθηκαν τον Νοέμβριο του 1973, μετά την καταστροφή –για την ανέγερση πολυώροφης οικοδομής– των πλάγιων κλιτών του και του νάρθηκα, που αφορούσαν μεταβυζαντινές προσθήκες.

Σήμερα ο ναός είναι κλειστός και λειτουργεί επετειακά κάποιες μέρες τον χρόνο.

Βασική Βιβλιογραφία:

Χ. Πέννας, «Ταξιάρχες Δράμας», *Α' Επιστημονική Συνάντηση. Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Δράμα 24-25 Νοεμβρίου 1989*, Δράμα 1992, σ. 157-195.

Στ. Δαδάκη, «Αναστήλωση του τέμπλου στο ναό των Ταξιάρχων Δράμας», *Β' Επιστημονική Συνάντηση. Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Δράμα 18-22 Μαΐου 1994*, Δράμα 1998, σ. 287-293.

Εισόδια της Θεοτόκου Δράμας (παλαιά Μητρόπολη)

Η παλαιά Μητρόπολη βρίσκεται στο κέντρο του τειχισμένου τμήματος της βυζαντινής πόλης και χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με το ΦΕΚ 934/Β'/6-9-1975.

Η αρχική της φάση αφορά πιθανώς τον 11ο/12ο αιώνα. Από την αρχική αυτή φάση δε διατηρήθηκε τίποτε, εκτός ίσως από τα δύο μαρμάρινα κιονόκρανα που κοσμούν σήμερα τις γωνίες των τριγωνικών αετωμάτων της στέγης, και πιθανώς τα διατηρηθέντα τμήματα του μαρμάρινου τέμπλου του ναού των Ταξιαρχών, που καθώς, χρονολογούνται στον 11ο/12ο αιώνα, δεν κατασκευάστηκαν για τον συγκεκριμένο ναό, του 14ου αιώνα.

Το 1829 η παλαιά Μητρόπολη καταστράφηκε από σεισμό και το 1834 ανηγέρθη εκ νέου. Διασώζονται πολλές φορητές εικόνες, τις οποίες φιλοτέχνησαν ο Στέργιος Γεωργιάδης από το Νευροκόπι, ο Ιάκωβος από το Μελένικο και ο Αντώνιος Ιεροσολυμίτης. Επίσης, σώζονται δυο τοιχογραφίες του 1890.

Στον σπουδαίο αυτό από κάθε άποψη ναό επιφυλάχθηκε μια λυπηρή τύχη, που θα μπορούσε να λειτουργεί στη συλλογική μνήμη ως παράδειγμα αυτοκριτικής και αποφυγής.

Εισόδια της Θεοτόκου Δράμας (παλαιά Μητρόπολη)

Το δυτικό ήμισυ του ναού γκρεμίστηκε το 1975, έτσι ώστε να διευρυνθεί ο αύλειος χώρος της Νέας Μητρόπολης, που κτίστηκε νοτίως της παλιάς και σε επαφή σχεδόν με αυτήν. Το 2007 διενεργήθηκαν εργασίες ανακαίνισης και συντήρησης του ναού.

Η Παλαιά Μητρόπολη, αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου, σήμερα λειτουργεί επετειακά, κάποιες μέρες του χρόνου.

Βασική Βιβλιογραφία:

Μ. Παρχαρίδου-Αναγνώστου – Μ. Καραβελίδης – Ι. Ματσίνης – Α. Τσάλτα 2007, «Παλαιά Μητρόπολη Δράμας: οι εργασίες αποκατάστασης του μνημείου κατά το 2007», *ΑΕΜΘ* 21 (2007), Θεσσαλονίκη 2010, σ. 383-390.

Ν. Α. Κωνσταντινίδης, «Ο παλαιός μητροπολιτικός ναός της Δράμας (οπτική αναδρομή στο παρελθόν του μνημείου)», *Δίοδος* 7 (Νοέμβριος 2014), σ. 98-104.

Β. Μεσσής, «Η Δράμα μέσα από τα εναπομείναντα θρησκευτικά κτίσματα της οθωμανικής περιόδου. Ένα παράδειγμα πρόσληψης και προβολής της τοπικής ιστορίας μέσω της εκπαιδευτικής πράξης», *Επιστημονικό Εκπαιδευτικό Περιοδικό «εκπ@ιδευτικός κύκλος»*, 3.1 (2015), κυρίως σ. 191-193.

Άγιος Νικόλαος

Εσκή Τζαμί

Ο ναός του Αγίου Νικολάου, που κτίστηκε πιθανώς στα τέλη του 14ου αιώνα, ήταν ο πρώτος λατρευτικός χώρος (τέμενος) των Οθωμανών κατακτητών της πόλης και ένα από τα πρωιμότερα οθωμανικά κτίσματα στη Βαλκανική, δημιούργημα του σουλτάνου Βαγιαζίτ Α΄(Γιλντιρίμ). Το κτίσμα βρίσκεται στη ΝΔ γωνία της κεντρικής πλατείας της Δράμας (πλατεία Ελευθερίας). Χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με τα ΦΕΚ 143/Β/21-2-1989 και 189/Β/14-3-1989. Ήταν γνωστό -τουλάχιστον από τον 17ο αιώνα- ως Εσκή Τζαμί, ενώ αναφέρεται ακόμη στη σχετική βιβλιογραφία και ως Ατίκ Τζαμί, Γιλντιρίμ Μπεγιαζίτ Τζαμί και Τσαρσί Τζαμί.

Φαίνεται, βέβαια, σχεδόν απίθανο το τέμενος να πέρασε αλώβητο από τον καταστροφικότατο σεισμό του 1829, που έπληξε την περιοχή της Δράμας και της Ξάνθης. Το πιθανότερο είναι ότι όλη η ανωδομή αποτελεί έργο ευρείας ανακατασκευής της καταπεθείσας αρχικής στις πρώτες δεκαετίες μετά τον σεισμό και το ότι διατηρήθηκαν οι αρχικοί τοίχοι σε χαμηλό ύψος, που αποδίδουν την κάτοψη του κτίσματος.

Μετά την Απελευθέρωση, στα μέσα της δεκαετίας του 1920, αποφασίστηκε η μετατροπή του τεμένους σε χριστιανικό ναό, αφιερωμένο στον Άγιο Νικόλαο, και ως χριστιανικός ναός λειτουργεί και ως σήμερα.

Άγιος Νικόλαος

Εσκή Τζαμί

Μετά τη μετατροπή του σε χριστιανικό ναό, και κυρίως στη δεκαετία του 1950 και του 1960, το κτίσμα δέχτηκε ευρείες τροποποιήσεις που αφορούσαν μεταξύ άλλων την προσθήκη στη ΒΔ πλευρά του κτίσματος της διώροφης εξωτερικής στοάς με τα δύο κωδωνοστάσια, το κτίσιμο πολλών από τα αρχικά παράθυρα και την τροποποίηση της απόληξης των υπολοίπων, την καθαίρεση τμήματος της ΝΑ πλευράς, για να προστεθούν οι τρεις κόγχες του ιερού βήματος. Ακολούθησε το 1991 η πλήρης τοιχογράφηση στο εσωτερικό του κτίσματος.

Βασική Βιβλιογραφία:

H. W. Lowry, «An unknown fourteenth Century Sultanic Mosque in the Makedonian city of Drama : The Yildirim Bâyezîd Câmî'î», *Monuments, Patrons, Contexts: Papers on Ottoman Europe presented to Machiel Kiel* (ed. by M. Hartmuth and A. Dilsik), Netherlands Instituut Voon Het Nabije Oosten 2010, σ. 15-28.

B. Μεσσής, «Τα οθωμανικά τεμένη της Δράμας και η επόμενη τους μέρα», *ΣΤ' Επιστημονική Συνάντηση. Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Δράμα 8-10 Νοεμβρίου 2013*, Δράμα 2017, σ. 351-371.

M. A. Λουκμά, *Τεχνολογία, υλικά δόμησης και παθολογία σε θρησκευτικά κτήρια της οθωμανικής περιόδου, α.δ.δ.*, Θεσσαλονίκη 2019, σ. 245-250.

B. Μεσσής, *Τα διασωσμένα οθωμανικά τεμένη στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας*, Δράμα 2021, κυρίως σ. 89-98.

Αγία Τριάδα

Κουρσούμ Τζαμί

Ο ναός της Αγίας Τριάδας βρίσκεται σε μία από τις βόρειες συνοικίες της πόλης, στη συμβολή των οδών Κόδρου και Γαληνού, στη συνοικία Χαλήλ Μπέη κατά την οθωμανική περίοδο.

Το κτίσμα αρχικά ήταν τέμενος, με το όνομα Κουρσούμ Τζαμί. Τα αρχικά διασωσμένα ακόμη στοιχεία του κτίσματος οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην αρχική του φάση –που τοποθετείται πιθανώς στο τρίτο τέταρτο του 19ου αιώνα (1850-1875)– το τέμενος έφερε κτιστές θολοειδείς καλύψεις στα επιμέρους διαμερίσματά του.

Αγία Τριάδα

Κουρσούμ Τζαμί

Κατά τη μετατροπή του κτίσματος σε χριστιανικό ναό, τη δεκαετία του 1920, καταστράφηκε το μεγαλύτερο τμήμα της ΒΑ πλευράς, ώστε να κτιστούν οι κόγχες του Ιερού Βήματος. Το 1964-1967 χτίστηκε οροφή από οπλισμένο σκυρόδεμα, που καλύπτει σήμερα όλο το κτίσμα, ενώ συγχρόνως έγιναν πολλές αλλαγές στο εσωτερικό του (κυρίως με την προσθήκη γυναικωνίτη), αλλάζοντας τελείως την αρχική του διάρθρωση.

Αγία Τριάδα

Κουρσούμ Τζαμί

Ενδιαφέρον όσον αφορά τα μορφολογικά στοιχεία του κτίσματος παρουσιάζουν τα λιθανάγλυφα –τουλάχιστον εννιά- που κοσμούν τις εξωτερικές επιφάνειές του. Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το λιθανάγλυφο στη νότια απόληξη της ΒΑ πλευράς (πλευρά του ιερού σήμερα), που αποδίδει αφαιρετικά την τομή κατά μήκος ενός τρουλοσκεπούς τεμένους. Εκτός αυτού, σημειώνουμε την ύπαρξη δύο λιθανάγλυφων με θέμα τη σφραγίδα του Σολομώντα (Σουλεϋμάν)/άστρο του Δαβίδ.

Βασική Βιβλιογραφία:

Μ. Α. Λουκμά, *Τεχνολογία, υλικά δόμησης και παθολογία σε θρησκευτικά κτήρια της οθωμανικής περιόδου, α.δ.δ.*, Θεσσαλονίκη 2019, σ. 59-61.

Β. Μεσσής, *Τα διασωσμένα οθωμανικά τεμένη στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας*, Δράμα 2021, κυρίως σ. 115-122.

Σαντιρβάν Τζαμί

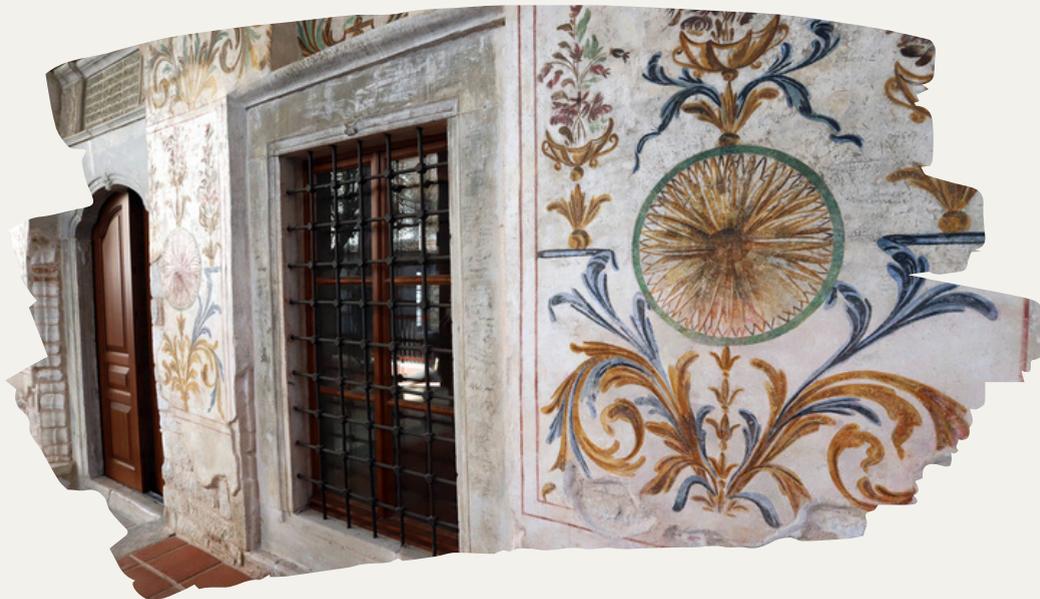
Το τέμενος βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, παραπλεύρως του κτηρίου του ΙΚΑ, στη διασταύρωση των οδών Άρμεν και Αγαμέμνονος. Κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο με το ΦΕΚ 674/Β/21-11-1983.

Το κτίσμα συνδέεται άμεσα με τη νεώτερη ιστορία της πόλης, καθώς για δεκαετίες, μετά την Απελευθέρωση, και συγκεκριμένα από το 1927 έως το 1981, αποτέλεσε τον χώρο έκδοσης της τοπικής εφημερίδας *Θάρρος*.

Στο κέντρο της ΒΔ πλευράς εξωτερικά και πάνω από το μαρμάρινο υπέρθυρο της εισόδου προς τον κύριο χώρο, βρίσκεται εντοιχισμένη λιθανάγλυφη κτητορική επιγραφή, σε αραβογράμματη γραφή, που αναφέρει ως έτος ανακαίνισης του τεμένους το έτος Εγίρας 1222 (1807/8) και χορηγό τον Μεχμέτ Χαλίλ Αγά. Η χρονολόγηση του μιναρέ στο β' μισό του 15ου ή στον 16ο αι. ανάγει και τη χρονολόγηση του αρχικού τεμένους -από το οποίο δεν διατηρείται τίποτε άλλο εκτός της βάσης του μιναρέ- στην περίοδο αυτή. Εκτεταμένη αναμφίβολα επισκευή του κτίσματος θα έγινε μετά τον σεισμό του 1829.

Ευρεία φάση μετασκευών πραγματοποιήθηκε πιθανόν προς το τέλος του 19ου αιώνα στη ΒΔ πλευρά, με τη μετατροπή του ξυλόστεγου προστώου σε κτιστό.

Σαντιρβάν Τζαμί

Σαντιρβάν Τζαμί

Αποτμήματα τοιχογραφιών διατηρούνται στην αίθουσα προσευχής, ενώ διατηρείται το σύνολο του ζωγραφικού διακόσμου της ΒΔ εξωτερικής πλευράς του κτίσματος, που αναπτύσσεται σε δύο ζώνες.

Σε πέντε πίνακες (διάχωρα) αποδίδονται παραστάσεις πέντε πολιτειών ή, πιθανώς πέντε όψεις της ίδιας πολιτείας. Υποστηρίχτηκε ότι όλες οι ζωγραφικές αποδόσεις των οικισμών ενδέχεται να αφορούν απόδοση της πόλης της Δράμας.

Η τοιχογράφιση της ΒΔ πλευράς πειστικά αποδίδεται σε φάση ανακαίνισης μετά τον σεισμό του 1829.

Η διακόσμηση του τεμένους συμπληρώνεται με τον σημαντικό αριθμό λιθανάγλυφων που εντοπίζονται στη ΝΔ και τη ΝΑ εξωτερική πλευρά του κτίσματος. Μεταξύ αυτών αναφέρουμε το λιθανάγλυφο με τη σφραγίδα του Σολομώντα (Σουλεϋμάν)/άστρο του Δαβίδ, με πυροστρόβιλο στο κέντρο, και τα λιθανάγλυφα με τους αστερόσχημους ρόδακες, με αστεροειδή, και με ανεστραμμένο τρίγωνο. Στα περισσότερα από τα λιθανάγλυφα τα θέματα είναι εγχάρακτα.

Το κτίσμα έως το 1981 διατηρείτο εμφανώς αλλοιωμένο, και ακολούθως, για τριάντα περίπου χρόνια, η στέγη του είχε καταπέσει και το κτίσμα περιέπεσε σε αχρησία.

Σαντιρβάν Τζαμί

Το 2011 αγοράστηκε από την εταιρεία Raycar και αποκαταστάθηκε με τρόπο υποδειγματικό, για να αποτελέσει μελλοντικά χώρο που θα στεγάσει πολιτιστικές χρήσεις. Η εταιρεία, μάλιστα, φρόντισε για την αγορά και στη συνέχεια για την κατεδάφιση τριώροφης νεώτερης οικοδομής που ήταν προσκολλημένη στη ΒΑ εξωτερική πλευρά του κτίσματος. Ο χώρος που απελευθερώθηκε -και με την αγορά και καθαίρεση και δεύτερης οικοδομής- διαμορφώθηκε σε αύλειο χώρο του κτίσματος.

Βασική Βιβλιογραφία:

Μ. Παρχαρίδου, «Απεικόνιση της Δράμας σε τοιχογραφία του Κουρσουλού Τζαμί», *ΙΔ΄ Πανελλήνιο Ιστορικό Συνέδριο, Θεσσαλονίκη 28-30 Μαΐου 1993*, Πρακτικά, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 283-318.

Μ. Κοντογιαννοπούλου - Μ. Παλαιολόγου, «Δράμα. Πρώην μουσουλμανικό τέμενος επί των οδών Αγαμέμνονος και Άρμεν (Σαντιρβάν τζαμί)», *ΑΔ 70 (2015)*, Αθήνα 2019, σ. 1125-1130.

Κ. Η. Παπαϊωάννου, «Η αποκατάσταση του τεμένους της οδού Άρμεν στη Δράμα», *Δίοδος 66100*, τ. 16 (Ιούλιος 2019), σ. 51-61.

Β. Μεσσής, *Τα διασωσμένα οθωμανικά τεμένη στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας*, Δράμα 2021, κυρίως σ. 99-114.

Αράπ Τζαμί

Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στη συμβολή των οδών Λ. Λαμπριανίδου, Κ. Παλαιολόγου και Μ. Αλεξάνδρου, κοντά στην Πλατεία Δικαστηρίων, στη συνοικία Ντερβίς Μπαλή κατά την οθωμανική περίοδο.

Το τέμενος χαρακτηρίστηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο με το ΦΕΚ 308/ Β/31-3-77.

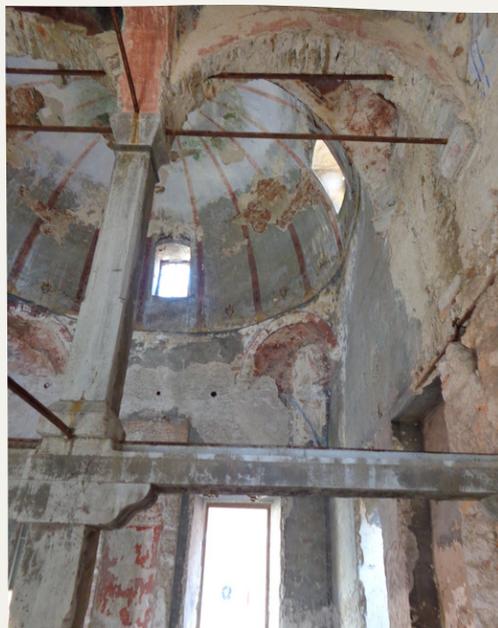
Το 1925 το κτίριο περιήλθε στη Διαχείριση Ανταλλάξιμης Περιουσίας. Στα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής λεηλατήθηκε από τους κατακτητές. Το 1973 μεταβιβάστηκε με πωλητήριο στον πολιτικό μηχανικό Χρήστο Καλογήρου και ακολούθως το 2001 μεταβιβάστηκε στον Δήμο Δράμας.

Αράπ Τζαμί

Το ακριβές έτος ανέγερσης του τεμένους δεν είναι γνωστό. Πειστικά τοποθετείται η κατασκευή του μεταξύ των ετών 1850-1875 και θεωρείται έργο του τότε διοικητή της Δράμας Χιβζή Πασά. Γραπτή επιγραφή πάνω από την είσοδο αναγράφει το έτος 1307 (1307) από Εγίρας, δηλαδή το 1889/1890, που, αφορώντας πιθανότατα το ζωγραφικό πρόγραμμα του τεμένους, αποτελεί ένα *terminus ante quem* (=όριο πριν το οποίο) για την κατασκευή του κτίσματος.

Αράπ Τζαμί

Πιθανότατα υπήρχε και προγενέστερη φάση του τεμένους, από την οποία διατηρείται μόνο η βάση του μιναρέ, που θα μπορούσε να χρονολογηθεί στον 15ο - 16ο αιώνα.

Το κτίσμα διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση, τουλάχιστον όσον αφορά τη στατικότητα του και την αποφυγή αλλοιώσεων της αρχικής μορφής του.

Το κτίσμα εντάχθηκε στα έργα του ΕΣΠΑ και βρίσκεται στη φάση αποκατάστασής του και απόδοσής του στη δραμινή κοινωνία, για να στεγάσει πολιτιστικές χρήσεις.

Βασική Βιβλιογραφία:

Σ. Αγγελούδη, «Το τζαμί της πλατείας Δικαστηρίων Δράμας», *Ε' Επιστημονική Συνάντηση. Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και πολιτισμός, Δράμας, 18-21 Μαΐου 2006*, Δράμα 2013, σ. 1295-1334.

Μ. Α. Λουκμά, *Τεχνολογία, υλικά δόμησης και παθολογία σε θρησκευτικά κτήρια της οθωμανικής περιόδου, α.δ.δ.*, Θεσσαλονίκη 2019, σ. 228-244.

Β. Μεσσής, *Τα διασωσμένα οθωμανικά τεμένη στην Περιφερειακή Ενότητα Δράμας*, Δράμα 2021, κυρίως σ. 123-132.

Αγία Βαρβάρα

Η Αγία Βαρβάρα βρίσκεται στην ομώνυμη περιοχή της πόλης, λίγα μέτρα βορειώς της μεγάλης λίμνης. Κτίστηκε στη δεκαετία του 1920 και πρόκειται για έναν μονόχωρο ναό, με ιδιαίτερα προβεβλημένη στον ανατολικό τοίχο την ημικυκλική κόγχη του βήματος. Ο ναός συνδέεται ποικιλοτρόπως με τη νεώτερη ιστορία της πόλης και ως ο ναός της πολιούχου της Δράμας Αγίας Βαρβάρας αποτελεί το επίκεντρο των σχετικών εορταστικών εκδηλώσεων.

Άγιοι Ανάργυροι

Βρίσκεται στη συνοικία του Σιδηροδρομικού Σταθμού, σε απόσταση περί τα 200 μέτρα βορειοανατολικά του.

Κτίστηκε το 1915, ως μονόχωρος ξυλόστεγος ναΐσκος, με κωδωνοστάσιο στο μέσο της δυτικής του πλευράς, και εγκαινιάστηκε από τον μητροπολίτη Φιλίππων, Δράμας και Ζιχνών Αγαθάγγελο Β΄, τον επονομαζόμενο και Μάγνητα.

Στα 1959 ο αρχικός ναός κατεδαφίστηκε και στη θέση του ανεγέρθη νέος, ομοιότυπος του αρχικού.

Στα 1969-1970 προστέθηκαν δύο κλίτη, εκατέρωθεν του κεντρικού, και ο ναός μετατράπηκε σε τρίκλιτη βασιλική, και ακόμη προστέθηκαν εξωνάρθηκας και δύο κωδωνοστάσια εκατέρωθέν του.

Στα 2008 ξεκίνησαν εργασίες ανακαίνισης/ανακατασκευής, που επέφεραν σημαντικότερες αλλαγές τόσο στο εσωτερικό του κτίσματος όσο και στο εξωτερικό του κελυφός.

Σήμερα ο ναός θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως τρίκλιτη βασιλική με κτιστή ανωδομή, που φέρει κλειστό νάρθηκα στη δυτική πλευρά και δύο κωδωνοστάσια εκατέρωθέν του.

Άγιοι Ανάργυροι

Βασική Βιβλιογραφία:

Δ. Χ. Αχθοφορίδης, Ιερός Ναός Αγίων Αναργύρων Δράμας. Ένας αιώνας προσφοράς, Δράμα 2015.

Θρησκευτικά μνημεία της Δράμας

Ομαδοσυνεργατικό project μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών
του 1ου ΕΠΑ.Λ. Δράμας και του 2ου Γυμνασίου Δράμας
με σκοπό τη γνωριμία και την ψηφιακή-εικονική παρουσίαση
των θρησκευτικών μνημείων της πόλης μας

Αναστασία Τέγου
Βασίλης Μεσσής
Μαρία Χατζή

Αναστάσιος Σαλής
Δέσποινα Καλπάκη
Κυριακή Φωτιάδου

Ιστοσελίδα

Αρχείο PDF

Arc GIS

Ψηφιακό Μουσείο

Επιμέλεια Έκδοσης: Σαλής Αναστάσιος